

Asia: VN/18750/2022

Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pirkanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa tilapäistä suojelua saavien henkilöiden lisäämistä kotoutumislain henkilöpiiriin kuntaan ohjaamisen ja valtion korvausten osalta. Kyseessä on määrällisesti merkittävä henkilöpiirin laajennus. Jo nyt tilapäisen suojelun piirissä on yli 35 000 henkilöä, ja Sisäministeriön ennusteen mukaan määrä kasvaa edelleen. Näin ollen vuoden 2023 aikana kuntaan ohjaamisen ja kuntakorvausten piiriin tulevien henkilöiden määrä vähintään 10- kertaistuu ns. normaaliin vuoteen verrattuna, mikäli nyt esitetty lakiesitys hyväksytään. Tämä on erityisen tärkeää huomioida lakiesityksen taloudellisia ja resurssivaikutuksia arvioitaessa.

Lausunnolla olevan Hallituksen esityksen taloudellisissa vaikutuksissa ei Pirkanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan huomioida riittävästi ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten asumiseen ja kotoutumisen tukemiseen liittyviä kustannuksia. Maahanmuuttoviraston mukaan Suomeen on saapunut Ukrainasta jo tähän mennessä yli 550 ilman huoltajaa olevaa alaikäistä, joista osa asuu alaikäisille tarkoitetuissa vastaanottokeskuksissa (ryhmäkodeissa tai hybridiyksiköissä) ja osa yksityismajoituksessa sukulaisten tai tuttavien luona. Mahdollisen lakimuutoksen myötä näiden lasten asumisen järjestäminen ja tukipalvelut tulevat siirtymään kotikuntakirjauksen jälkeen ELY-keskusten ja hyvinvointialueiden vastuulle.

Ilman huoltajaa olevien alaikäisten osalta suurimmat kustannukset syntyvät perheryhmäkotien toiminnasta ja uusien perheryhmäkotien perustamisesta sekä mahdollisesta perhehoidosta. Valtio

korvaa nämä kustannukset kunnille/hyvinvointialueille täysimääräisesti. Sopimukset tehdään ja kustannukset hyväksytään ELY-keskuksissa, ja korvaukset maksetaan KEHA-keskuksen kautta.

Suuri osa ukrainalaisista ilman huoltajaa maassa olevista alaikäisistä asuu sukulaisten tai tuttavien luona ns. yksityismajoituksessa. Kotoutumislaki ei kuitenkaan tunne käsitettä ”yksityismajoitus”, vaan lain mukaan asumisvaihtoehtoja ovat perheryhmäkoti, tuettu perhesijoitus tai muu tarkoituksenmukainen tapa. Lakimuutoksen yhteydessä olisi tärkeä selkeyttää asumisvaihtoehdot ja pohtia, millainen asumismuoto on lapsen edun mukainen ja samalla Suomen lainsäädäntöä noudattava ja lastenoikeuksia kunnioittava. Samalla pitää ottaa kantaa siihen, millaista tukea (sekä rahallista että muuta tukea) majoittajaperheet ja lapset tarvitsevat, ja mikä on viranomaisten vastuu lasten tilanteen turvaamisessa. Tämä pitää huomioida kotoutumislain muutoksen yhteydessä.

Myös ilman huoltajaa maassa olevia lapsia koskeva edustajajärjestelmä vaatii resursseja ja koordinoitua, samoin kuin asuinyksiköiden valvonta (vastuu siirtymässä osin vuoden 2023 alusta alkaen aluehallintovirastoille). Nämä tehtävät ja kustannukset pitää huomioida kaikilla viranomaistasoilla jo nyt esityksessä esiin nostettujen kustannusten lisäksi.

Tilanteen haastavuutta lisää ja suunnittelua hankaloittaa se, että vuoden 2023 alusta aloittavien hyvinvointialueiden vastuulle siirtyy samaan aikaan kokonaisuudessaan alaikäisten ilman huoltajaa maassa olevien lasten hoivan, huolenpidon ja asumisen järjestäminen.

Hallituksen esityksen mukaan tilapäistä suojelua saavat tulisivat lakimuutoksen myötä kotoutumislain mukaisen kuntaanosoittamismenettelyn piiriin niiltä osin kuin he tarvitsevat erityistä tukea asunnon etsimisessä ja kuntaan muutossa eli ovat ns. haavoittuvassa asemassa. Nykyisellään kuntaan osoittamismenettely on osin sekava ja epäselvä hallinnollinen menettely, ja kun järjestelmän piiriin tulee paljon lisää asiakkaita samoin kuin uusia toimijoita, olisi tärkeää selkeyttää ja yhdenmukaistaa prosessit koko maassa. Myös maahanmuuttoviraston ja kuntien yhteistyössä luoma ”kuntamalli” (asuminen kunnissa) ja kuntaanosoittamismenettely vaatii yhteensovittamista. Kuntaanosoittamismenettelyn tarkistamiseen tulee varautua kaikilla viranomaistasoilla (työministeriö, ELY-keskukset, kunnat, hyvinvointialueet). Samalla tulisi tarkistaa eri vaiheiden vaatima resursointi.

Esityksessä esitetään laista aiheutuviksi lisäresurssitarpeiksi yhteensä 17 htv:ta ELY- ja KEHA-keskuksiin, mutta esityksestä ei selviä, millä perusteella tähän lukuun on päädytty ja miten se jakautuu eri viranomaisten ja eri alueiden kesken. Lisäresurssi vaikuttaa kokonaisuutena alakanttiin arvioidulta. Arvioinnissa pitää huomioida eri alueiden tilanteet, samoin kuin alaikäisten määrä ja alaikäisyksiköiden sijainti. Pirkanmaan ELY-keskuksen esittää, että resurssitarpeet arvioidaan tarkemmin, edellä kuvatut tehtäväkokonaisuudet ja tarpeet huomioiden, yhdessä ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen kanssa.

Huttunen Marja
Pirkanmaan ELY